

soudu trefný termín, ačkoli jde spíše o slovní hříčku, než aby vycházel ze sémantické logiky). Jde o jeden příklad obecnějšího fenoménu filozofie dohledu, v níž jde o to udržet lidi venku, nikoli vevnitř, jak to činilo panoptikon; tento fenomén získává sílu a živiny k dalšímu rozvoji z *bezpečnostních* potřeb, které v současnosti nejsou k zastavení, nikoli z potřeby *disciplinovat* jako v případě panoptika. CCTV kamery v obchodních centrech a v prostorech před supermarkety jsou po mém soudu základním – nejběžnějším a vzorovým – exemplářem ban-optických zařízení. Ban-optičtí strážci hlídají vstupy do částí světa, v jejichž rámci již postačí k zajištění a reprodukci řádu dohled ve stylu „udělej si sám“; především brání ve vstupu všem lidem, kteří nemají prostředky k tomuto DIY dohledu (nevlastní kreditní kartu ani Blackberry) a na něž se tudíž nemůžeme spolehnout, že tento dohled sami zajistí. Těmto jedincům (či přesněji: *kategoriím* jedinců) je nutné takřkajíc „mocensky pomáhat“ v tom, aby jednali v souladu s pravidly „udržitelných prostorů“. Další úkol ban-optických zařízení, úkol stejně významný, spočívá v tom, aby ihned zachytila jedince, kteří vykazují znaky neochoty zapadnout do řady nebo kteří se chystají překročit tato závazná pravidla.

Jinak řečeno, technologie dohledu se dnes rozvíjí na dvou frontách, slouží dvěma protikladným strategickým cílům: v první linii jde o uzavření (ohrazení se uvnitř), ve druhé linii o vyloučení (ohrazení se vůči vnějšku). Náporu globálních mas exulantů, utečenců, žadatelů o azyl – nebo těch, kteří se snaží získat chléb a pitnou vodu – vskutku mohou podněcovat *oba* typy dohlížecí technologie (předpokládám, že Bigo by souhlasil). Ve své poslední knize shrnuje Michael Agier výsledky svých desetiletých výzkumů v terénu, v utečeneckých táborech rozestých po Africe a po Jižní Americe, a také v „detenčních centrech“ pro přistěhovalce, kteří byli označeni jako „nelegální“, resp. jako „žadatelé o azyl“, jejichž statut je „mimo zákony, bez

práv“.⁴⁶ Agier uzavírá tím, že sedmdesát let po Benjaminově „smůle“ (jak Hannah Arendtová nazývá Benjaminovo zadržení na francouzsko-španělské hranici, jež vedlo k jeho sebevraždě) již tato smůla naprosto není „výjimečná“, neřkuli ojedinělá. Již v roce 1950 byl na světě podle oficiálních globálních statistik 1 milion utečenců (především lidí „vyhnaných“ válkou). Dnes je podle opatrných odhadů na světě 12 milionů „lidí na pochodu“ – podle odhadů však v roce 2050 bude na světě 1 *miliarda* lidí, kterým byla zamítnuta žádost o azyl a kteří skončí v táborech v zemi nikoho.

„Být na pochodu“ je ironické vyjádření, aplikujeme-li je na úděl Waltera Benjamina a na rychle rostoucí masu jeho cyklostylových kopií. Pojem „na pochodu“ z definice označuje časově omezený proces, určité rozpětí, které má jasný počátek a také cílovou čáru – *průchod*, který vede z prostorového, časového, resp. prostorového a časového „zde“ a „tam“; avšak pokud jste „běžencem“, který je definován na základě „no-rem“ a v protikladu k nim (prostřednictvím jejich absence), pak vám právě takový průchod upírají. „Tábor“ není zastávkou, hostincem či motelem na cestě odtud tam. Je to konečná, kde se veškeré vyznačené cesty vytrácejí a všechen pohyb se zastaví – s nepatrnou vyhlídkou, že někdy skončí řízení a že bude vyneseno rozsudek: stále větší množství lidí se narodí v tábore a také v něm zemře, aniž by se dostalo jinam. Tábory vyzařují definitivnost: nikoli definitivu cílové stanice, nýbrž definitivu přechodu, který zkameněl v permanentní stav.

Označení „přechodný tábor“, jež lidé u moci obvykle volí jako název místa, v němž pobývají běženci, je oxymoron: „přechod“ je právě tím, čeho zákazem a absencí je vymezen statut běžence. Jediný význam, který je vlastní místu zvanému „utečenecký tábor“, je ten, že všechna ostatní místa jsou

46 | M. Agier, *Le Couloir des exilés. Être étranger dans un monde commun*, Marseille 2011.